

Förslag om avskaffande av krav på matservering och eget kök vid servering av alkohol

Remiss från Socialdepartementet
Remisstid den 20 januari 2026

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Alexander Ojanne

Sammanfattning av ärendet

Socialdepartementet har den 21 oktober 2025 remitterat ett förslag från Förenklingsrådet om att avskaffa kravet på matservering och eget kök vid serveringstillstånd för alkoholhaltiga drycker. Förslaget syftar till att förenkla regelverket för serveringstillstånd enligt alkohollag (2010:1622) och minska administrativa bördor för näringsidkare.

Förslaget från Förenklingsrådet bygger på en översyn av alkohollagens bestämmelser i 8 kap. 4 §, där det i dag krävs att servering av spritdrycker, vin eller starköl sker i samband med matservering och att lokalens kök är anpassat för tillagning av måltider. Bakgrunden är en önskan om regelförenkling för att underlätta etablering och drift av restaurang- och serveringsverksamheter, särskilt i en tid av ökade kostnader för livsmedelsproduktion och personal.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd och Kungsholmens stadsdelsnämnd.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd har inte inkommit med svar.

På grund av kort remisstid har socialförvaltningen, Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning och Kungsholmens stadsdelsförvaltning inkommit med kontorsyttranden.

Stadsledningskontoret välkomnar initiativ till förenklingar som kan stärka näringslivets konkurrenskraft. Samtidigt krävs det en vidare utredning och samlad genomlysning av alkohollagen och riktlinjer för att säkerställa seriösa och lämpliga aktörer vid ett avskaffande av krav på matservering och eget kök samt fördjupad belysning av folkhälsoperspektivet.

Socialförvaltningen välkomnar en översyn av alkohollagen och de krav som alkohollagen idag ställer på näringsidkare. Dock, på grund av otillräcklig genomlysning av förslagets konsekvenser avstryker förvaltningen utredningen i sin helhet.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning anser att förslaget riskerar att medföra ökad konsumtion och i förlängningen ökade skadeverkningar samt att det är angeläget att säkerställa och fortsätta arbetet för att allmänna platser upplevs trygga, och för att målen i stadens alkohol-, narkotika-, dopning-, tobak- och spelprogram (ANDTS) ska uppnås.

Kungsholmens stadsdelsförvaltning är positiva till initiativ som ökar möjligheten för nya verksamheter att etablera sig i området. Men utifrån trygghet, säkerhet och ökad konsumtion ser dock förvaltningen vissa risker med att anta förslaget att avskaffa kravet på matservering och eget kök vid servering av alkohol.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Staden välkomnar en översyn av alkohollagen och de krav som alkohollagen idag ställer på näringsidkare. Särskilt regelverket kring sittplatser, matservering och kök behöver uppdateras. Dagens bestämmelser kan uppfattas som föråldrade och det är variationer i tillämpningen mellan olika kommuner.

Staden ser också att tydligare och mer moderna regler kan göra det enklare för näringsaktörer, särskilt mindre företag, att verka och etablera sig i Stockholm.

Det finns således ett behov av en väl genomarbetad modernisering av alkohollagens bestämmelser. De förslag som nu remitterats är dessvärre inte sådana. Staden ser flera farhågor med de föreslagna ändringarna.

Om alkohollagens 8 kap. 15 § upphävs är det stadens bedömning att den behöver ersättas med någon typ av begränsning om vad som ska utgöra ett serveringsställe. Att enbart upphäva 8 kap. 15 § leder enligt stadens bedömning till en oönskad utveckling där alkoholservering tillåts i sammanhang som inte är anpassade för det. Detta riskerar att urholka lagens syfte som skyddslagstiftning

Vidare riskerar dagens beprövade regelverk att ersättas med ändringar som istället leder till gränsdragningsproblematik och risk för än större godtycklighet i tillämpningen mellan kommuner samt ökad risk för etablering av oseriösa aktörer. I avsaknad från tydliga riktlinjer från regeringen riskerar således lokala variationer i

tillämpningen att öka. Detta skulle i slutändan kunna innebära att de förenklingar som skapas för näringslivet ersätts med andra hinder.

Staden ser risker att förslaget leder till ökad konsumtion med medföljande negativa konsekvenser. Därför krävs en fördjupad belysning av folkhälsoperspektivet för att säkerställa att förändringen inte medför negativa konsekvenser för konsumtionsmönster, ordningsfrågor eller utsatta grupper.

Sammanfattningsvis är staden negativt inställd till förslagen i sin nuvarande form. Det konstateras att förslagen är en abdikering från regeringen som leder till en urholkning av alkohollagen som skyddslagstiftning och öppnar upp för lokala bestämmelse som riskerar att göra det svårare, mindre förutsägbart för näringsidkare samt bidra till osund konkurrens.

Stockholm den 11 december 2025

Alexander Ojanne

Bilaga

Remiss - Förslag om avskaffande av krav på matservering och eget kök vid servering av alkohol, dnr KS 2025/1317-1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Att avslå föredragande borgarrådets förslag till beslut
2. Att därutöver anföra följande

Liberalerna välkomnar en översyn av alkohollagen och de krav som idag ställs på näringsidkare. Regelverket kring sittplatser, matservering och kök är i flera avseenden föråldrat och bör moderniseras för att bättre spegla dagens restaurang- och besöksnäring. En uppdatering av regelverket skulle kunna skapa mer förutsägbara och ändamålsenliga bestämmelser för både företagare och kommuner.

Samtidigt vill vi betona vikten av att en sådan reform genomförs på ett väl genomtänkt och ansvarsfullt sätt. Alkoholpolitiken är i grunden en skyddslagstiftning. En alltför snabb avreglering riskerar att medföra betydande sociala konsekvenser, inte minst vad gäller ordning, trygghet och folkhälsa.

Som förslaget nu är utformat öppnar det för att även mycket små eller otypiska aktörer skulle kunna beviljas stadigvarande serveringstillstånd. Detta riskerar i praktiken att flytta alkoholservering till sammanhang där verksamheten varken är anpassad eller lämplig.

Vi vill särskilt lyfta fram att kravet på kök i dag fungerar som en indirekt kontrollmekanism. Den initiala investeringen innebär att sökande måste redovisa finansiering och affärsplan, vilket underlättar kommunens prövning av ekonomisk lämplighet och gör det möjligt att upptäcka oseriösa eller kriminella aktörer redan innan tillstånd beviljas. Om kravet tas bort minskar denna spärr, vilket ökar risken för att oseriösa aktörer etablerar sig och att serveringsställen används för exempelvis penningtvätt. Det vore olyckligt och strider mot intentionen att förenkla för seriösa företagare.

Avslutningsvis vill vi peka på risken för ökade konflikter med boende. När verksamheter som tidigare inte serverat alkohol ges möjlighet att göra det kan detta leda till ökade klagomål från grannar, särskilt i tätastadsmiljöer där ordnings- och störningsproblematik redan är påtaglig.

Kommunstyrelsen

Reservation av Christofer Fjellner, Jonas Nilsson och Johan Paccamonti (alla M) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Att lagändringen träder i kraft den 1 maj 2026.
2. Att därutöver anföras

Vi föreslår att lagändringar gäller från 1 maj 2026 i stället för den 1 juli 2026. På så vis kommer fler krögare ha möjlighet att erbjuda krogservering under hela sommarhalvåret, i stället för att detta ska bli en förändring som träder i kraft under befintlig sommarsäsong.

Reservation av Jan Jönsson (L) som är likalydande med Liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Reservation av Jonas Naddebo (C) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Att avslå föredragande borgarrådets förslag till beslut
2. Att därutöver anföras följande:

Tvånget att erbjuda mat för att få servera alkohol regleras i alkohollagstiftningen och brukar kallas för ”matkravet”. I praktiken innebär det att alla krögare med serveringstillstånd även måste erbjuda ett ”varierat utbud av maträtter” fram till klockan 23 på kvällen. Kravet gäller inte bara restauranger utan även alla vinhak, pubar och cocktailbarer, ja till och med nattklubbar som öppnar innan klockan 23. Kritiken mot matkravet har varit hård. Precis som danstillståndet är matkravet en kvarleva från en annan tid, en tid när den svenska alkoholkulturen såg helt annorlunda ut.

Att ta bort matkravet handlar om att anpassa lagstiftningen till samtiden, att sänka företagens kostnader och minska på det onödiga regelkrånglet. Att regeringen vill ta bort denna är bra, men precis som med Gårdsförsäljning och borttagandet av danstillståndet finns det stora risker att regeringen bara lyckas med en halvmesyr. Ska Stockholm bli roligare och mer levande är det viktigt att fler krogar och företag får öppna. Att ta bort matkravet är viktigt för detta. Därför är det olyckligt att vänsterstyret är negativt inställt till förslagen i sin nuvarande form. I sitt remissvar förbiser styret helt de positiva delar ett borttagande kan få för vår stadsbild, besöksnäring och trygghet.

Om regeringen på allvar vill ta bort matkravet så sätter man igång arbetet med att skriva fram en proposition. Se till att svenskarna redan till nästa sommar kan gå ut och dricka ett glas vin på en uteservering. Oavsett om det serveras mat eller inte.

Ärendet

Socialdepartementet har den 21 oktober 2025 remitterat ett förslag från Förenklingsrådet om att avskaffa kravet på matservering och eget kök vid serveringstillstånd för alkoholhaltiga drycker. Förslaget syftar till att förenkla regelverket för serveringstillstånd enligt alkohollag (2010:1622) och minska administrativa bördor för näringsidkare.

Förenklingsrådet är ett särskilt beslutsorgan inom Tillväxtverket. Enligt förordning (2009:145) med instruktion för Tillväxtverket har Förenklingsrådet i uppgift att verka för att minska företagens regelbörda och administrativa kostnader och andra fullgörandekostnader som företagen har till följd av tillämpliga regler. Förenklingsrådet ska inom identifierade områden lämna välmotiverade, konkreta och genomarbetade förslag till regeringen på förenklingsåtgärder som minskar företagens regelbörda och administrativa kostnader eller på annat sätt underlättar för företag att följa befintliga regelverk. Arbetet ska syfta till att främja svensk konkurrenskraft, innovation och nya affärsmodeller.

Det förenklingsförslag som är föremål för utredningsrapporten som remitterats av regeringen har inkommit till Förenklingsrådet och därefter valts ut för fördjupad utredning och analys. Utredning och beredning av förslaget har genomförts av särskilda utredare på Tillväxtverket, och i arbetet har det även förts dialog med företag, näringslivsorganisationer och berörda myndigheter.

Förenklingsförslaget har beslutats på Förenklingsrådets sammanträde den 4 september 2025.

Det framgår inte av utredningsrapporten vem eller vilka som har initierat förenklingsförslaget. Det framgår heller inte av utredningsrapporten vilka företag, näringslivsorganisationer eller berörda myndigheter med vilka dialog har förts.

Enligt utredningsrapporten föreslår Förenklingsrådet att 8 kap. 15 § i alkohollagen (2010:1622) upphävs, vilket innebär att kravet på att serveringsställen måste ha ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahålla lagad eller på annat sätt tillredd mat för stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten slopas. Detsamma gäller för kravet att serveringsställen ska erbjuda ett utifrån storleken på serveringsstället lämpligt antal sittplatser för matservering. Förenklingsrådet föreslår vidare att kravet att ha ett eget kök för tillredning av mat vid cateringverksamhet (8 kap. 4 § 2 st.) tas bort, samt att vissa förtydliganden görs avseende lokalbegreppet i alkohollagen.

I övrigt föreslår Förenklingsrådet inte några ändringar eller lättnader i alkohollagen vad gäller grundförutsättningarna för att beviljas ett serveringstillstånd till allmänheten. Kraven på att den sökande ska vara minst 20 år, vara personligt och ekonomiskt lämplig, samt ha tillräckliga kunskaper om alkohollagen ska kvarstå. Vidare ska serveringsstället fortsatt säkerställa att alkoholkonsumtionen kan ske under ordnade former och med god överblickbarhet och kontroll. Dessa krav gäller all servering, även på inrättningar som har en tydligare inriktning mot dryckesservering.

Förenklingsrådets förslag bedöms medföra stora kostnadsbesparingar för restauranger och gynna tillväxten inom branschen genom att ge företagen större frihet att själva få bestämma om mat ska serveras, vilket utbud som ska erbjudas och när den ska serveras.

Förenklingsrådets bedömning är att risker och eventuella negativa skadeverkningar till följd av ett avskaffande av kraven är begränsade och hanterbara inom ramen för övriga regler i alkohollagen. Det går inte heller att fastställa att den nuvarande och pågående generella konsumtionsminskningen i samhället skulle bromsas upp, som en effekt av ett avskaffande av kravet på matservering och eget kök i alkohollagen.

I utredningen har Förenklingsrådet beaktat olika målkonflikter och utifrån dem kommit fram till en noga avvägd bedömning att de positiva samhällsekonomiska effekterna utgör starka skäl för att genomföra förenklingen och att dessa väger tyngre än de förväntade negativa samhällsekonomiska effekterna av förslaget.

De föreslagna ändringarna i alkohollagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd och Kungsholmens stadsdelsnämnd.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd har inte inkommit med svar.

På grund av kort remisstid har socialförvaltningen, Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning och Kungsholmens stadsdelsförvaltning inkommit med kontorsutlåtanden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 24 november 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret välkomnar initiativ till förenklingar som kan stärka näringslivets konkurrenskraft. Stadsledningskontoret ställer sig generellt positivt till förslaget och framhåller att det kan stärka småföretag i besöksnäringen, vilket ligger väl i linje med stadens arbete för ett livskraftigt och dynamiskt näringsliv. Stadsledningskontoret välkomnar en översyn av alkohollagen i syfte att säkerställa enhetlig och harmoniserad tillämpning i samtliga kommuner

Samtidigt bedömer stadsledningskontoret att det krävs vidare utredning och samlad genomlysning av alkohollagen och riktlinjer för att fortsatt kunna säkerställa att endast seriösa och lämpliga aktörer erhåller tillstånd vid ett avskaffande av krav på matservering och eget kök. Vidare krävs en fördjupad belysning av folkhälsoperspektivet för att säkerställa att förändringen inte medför negativa konsekvenser för konsumtionsmönster, ordningsfrågor eller utsatta grupper.

Stadsledningskontoret vill framhålla att förslaget skulle innebära att det kommunala arbetet kring serveringstillstånd, tillsyn och kontroll skulle behöva utvidgas och utvecklas för att möta de nya krav som följer av förändringen, att stadens berörda nämnder behöver tar höjd för detta och att ökade kostnader medför behov av insatser för att stödja kommunerna.

Socialförvaltningen

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 18 november 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen välkomnar en översyn av alkohollagen

Förvaltningen välkomnar en översyn av alkohollagen och de krav som alkohollagen idag ställer på näringsidkare. Särskilt regelverket kring sittplatser, matservering och kök behöver uppdateras. Dagens bestämmelser kan uppfattas som föråldrade och det är variationer i tillämpningen mellan olika kommuner. Vidare leder bestämmelserna till delvis kostsamma hinder för näringsidkare som kan uppfattas som onödigt begränsande och byråkratiska. Som exempel kan nämnas att en vin- eller cocktailbar som erbjuder lättare tilltugg inte kan få serveringstillstånd, liksom att rena uteserveringar inte kan beviljas tillstånd, vilket kan vara svårt för näringsliv, allmänhet och besökare att begripa och därmed acceptera. Det finns således ett behov av en översyn av alkohollagen för att kunna erbjuda servering av alkohol på ett sådant sätt som efterfrågas. Detta kan bedömas som nödvändigt för att inte urholka förtroendet för den svenska alkoholpolitiken.

Att förändring är nödvändigt blev bland annat uppenbart när en dom från kammarrätten i Göteborg fick stor betydelse för Stockholms stad bedömning av serveringstillstånd för serveringsställen som saknar sittplatser inomhus. Domen innebar i korthet att serveringsställen utan sittplatser inomhus inte kunde beviljas stadigvarande serveringstillstånd. Stockholms stad har därför så sent som i september 2025 hemställt till regeringen om en ändring i alkohollagen för att kunna bevilja stadigvarande serveringstillstånd även till serveringsställen som saknar sittplatser inomhus.

Översynen behöver vara väl genomarbetad

Det finns således ett behov av en väl genomarbetad modernisering av alkohollagens bestämmelser. De förslag som nu remitterats är dessvärre inte ett sådana. Förvaltningen ser flera farhågor med de föreslagna ändringarna. Dagens beprövade regelverk riskerar att ersättas med ändringar som istället leder till gränsdragningsproblematik, risk för än större godtycklighet i tillämpningen mellan kommuner samt ökad risk för etablering av oseriösa aktörer. Förslagen i sin nuvarande form leder till en urholkning av alkohollagen som skyddslagstiftning, samtidigt som förenklingarna för näringslivet riskerar att utebli eller ersätts med nya hinder. Förvaltningens bedömning är utredningsrapporten inte fullt ut belyser konsekvenserna av vare sig förslagen i sig eller dess konsekvenser.

Utredningsrapporten vilar på ytliga antaganden och jämförelser med andra länder, som tillskrivs stor betydelse, är ofullständigt redovisade. Alternativa lösningar utreds inte. Det är därför svårt för socialförvaltningen att i dess nuvarande form tillstyrka förslagen i utredningen. Förvaltningen kommer i det följande ändå försöka beskriva konsekvenser.

5.1 Kravet på matservering och eget kök avskaffas

Förslaget i dess nuvarande form kan inte tillstyrkas.

Sambandet mellan mat och servering av alkohol, som en skyddsfaktor, har lång historia. Så sent som i mars 2024 överlämnades ett betänkande till statsrådet Forssmed. Utredningen hade bland i uppdrag att ”bedöma utrymmet för och behovet av lättnader i regelverket för att få serveringstillstånd samt överväga om kraven kan moderniseras, förenklas och förtydligas utan att göra avkall på skyddsintresset[...]”, vilket innebar en utredning av att utreda lättnader i matkravet. Utredningen landade i bedömningen att villkoren för stadigvarande serveringstillstånd som föreskriver krav på eget kök i anslutning till serveringslokalen och tillhandahållande av lagad eller på annat sätt tillredd mat även fortsättningsvis skulle gälla. Utredningen lämnade förslag på viss lättnad i matkravet – dagens krav på att gästerna ska kunna erbjudas ett varierat utbud av maträtter föreslogs ersättas med att gästerna ska kunna erbjudas flera olika maträtter. Utredningen föreslog även att den tidpunkt då matutbudet får begränsas till ett fåtal enklare rätter tidigareläggs från kl. 23.00 till 22.00.

Förvaltningen är av uppfattningen att dagens utformning i alkohollagen och hur praxis har utvecklats har lett till vissa systematiska utmaningar i vad ett varierat utbud av maträtter är, och som också skiljer sig mellan kommuner. Att det ska finnas ett flertal förrätter, huvudrätter och efterrätter går att ifrågasätta ur ett funktionellt perspektiv. Det skapar även risk för subjektiva bedömningar i hur maträtter ska kategoriseras. Förvaltningen delar således Förenklingsrådets bedömning att dagens reglering är onödigt betungande. Regleringen i 8 kap. 15 § alkohollagen fyller dock i praktiken flera viktiga funktioner. Den viktigaste funktionen är att kravet fungerar som en naturlig avgränsning för vilka lokaler som är lämpliga för stadigvarande servering av alkohol, eftersom det tydligt utesluter många typer av lokaler som inte är avsedda för restaurangverksamhet. Det bidrar till en i många fall förutsägbar och likvärdig tillståndsprövning för både myndigheter och sökande aktörer.

Om Förenklingsrådets förslag går igenom, och 8 kap. 15 § alkohollagen upphävs, slopas den enda begränsningen gällande vilka typer av verksamheter och i vilka lokaler eller ytor som alkohol kan serveras i. Förslaget presenteras som att öppna upp för dagens restauranger och barer att själva bedöma, utifrån efterfrågan, vilken mat och/eller dryck som ska erbjudas. I praktiken innebär förslaget att alla typer av verksamheter kan söka (och beviljas) stadigvarande serveringstillstånd. Verksamheter som i tidigare förarbeten uttryckligen ska nekas serveringstillstånd – butiker, frisörsalonger, massagesalonger, bilmekaniker, gym, etc. – kan med de föreslagna förändringarna inte längre nekas tillstånd. Så länge lagens krav på lämplighet uppfylls är den enda kvarvarande begränsningen att den som serverar alkohol ska disponera

den yta (inne eller ute) där servering sker. Serveringstillstånd blir således inte längre reserverat för verksamheter vars huvudsakliga verksamhet är restaurang- eller bardrift eller ens livsmedelshantering.

Om alkohollagens 8 kap. 15 § upphävs är det förvaltningens bedömning att den behöver ersättas med någon typ av begränsning om vad som ska utgöra ett serveringsställe. Att enbart upphäva 8 kap. 15 § leder enligt förvaltningens bedömning till en oönskad utveckling där alkoholservering tillåts i sammanhang som inte är anpassade för det. Detta riskerar också att urholka lagens syfte som skyddslagstiftning. Att öppna upp för vilka verksamheter som helst att erhålla serveringstillstånd kan även ifrågasättas utifrån utredningsrapportens syfte, då den anger att det är restauranger och restaurangnäringen som ska gynnas av förslagen.

Förenklingsrådet anger vidare att kommuner kan neka serveringstillstånd med hänvisning till 8 kap. 17 § alkohollagen. I 8 kap. 17 § anges att serveringstillstånd får vägras även om övriga krav som uppställs i lagen är uppfyllda om alkoholservering på grund av serveringsställets belägenhet eller av andra skäl kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa. Bestämmelsen är dispositiv ("får") och betraktas i det närmaste som en yttersta säkerhetsventil. Förvaltningen ser en risk att denna bestämmelse börjar användas i en helt annan utsträckning än tidigare för att läka brister i lagstiftningen. En sådan tillämpning kan leda till att frågan om ett serveringsställes lämplighet aktualiseras först sent i processen, vilket minskar förutsägbarheten för sökanden och ökar risken för godtycke i beslutsfattandet. Lokala variationer i tillämpningen riskerar även att öka, liksom att enhetligheten nationellt försvagas.

Vidare noterar förvaltningen att utredningen inte i tillräcklig grad har belyst möjliga alternativ till det föreslagna borttagandet av köks- och matkravet. Ett exempel som förekommer i andra länder är införandet av särskilda nattklubbstillstånd, där krav på matservering och kök inte gäller men där andra tydliga villkor upprätthålls. Förvaltningen bedömer att ett sådant system skulle kunna underlätta för nöjesinriktade restauranger och nattklubbar utan att lagens skyddssyfte går förlorat. Ett annat alternativ som också används internationellt är att införa zonindelningar för olika typer av serveringsverksamheter, alternativt begränsa serveringstillstånd till vissa lokaler, vilket skulle kunna skapa en tydligare struktur och bidra till en mer kontrollerad etablering.

Förvaltningen vill även lyfta fram att kravet på kök indirekt fungerar som en form av kontrollmekanism genom att det innebär en högre initial investering för den sökande. Denna investering medför att den sökande måste redovisa sin finansiering, vilket gör det lättare för kommunen att bedöma ekonomisk lämplighet och upptäcka eventuella oegentligheter redan innan tillstånd beviljas. Om investeringsnivån sänks, minskar också möjligheten att upptäcka oseriösa eller kriminella aktörer i ett tidigt skede. Det är i praktiken betydligt svårare att återkalla ett redan beviljat tillstånd än att avslå en ansökan på grund av bristande ekonomisk lämplighet. Förslaget riskerar därmed att

snedvrida konkurrensen och öppna upp för fler oseriösa eller olämpliga aktörer, på bekostnad av de seriösa och skötsamma krögarna.

I direktiven till den tidigare nämnda utredningen (SOU 2024:23) angavs i direktiven att alkohollagstiftningen har tillkommit för att begränsa alkoholens skadeverkningar och är i första hand en skyddslagstiftning. Regeringens dåvarande hållning (direktiven beslutades den 7 juli 2022) var att intresset att begränsa tillgängligheten till alkohol begränsar utrymmet för lättnader i lagstiftningen, särskilt när det gäller marknadsföring, försäljning och servering av alkoholdrycker. Detta eftersom alkohollagen bärs av ett socialt skyddsintresse och ett eventuellt behov av lättnader i regelverket bedömdes då behöva prövas mot ändamålen med skyddslagstiftningen. Om alkoholpolitiska hänsynstaganden ställs mot företagsekonomiska eller näringspolitiska hänsynstaganden bör den alkoholpolitiska hänsynen ha företräde. Denna princip uttalades redan i en proposition från 1994 och har därefter bekräftats vid prövning och är etablerad praxis. Om de nu lagda förslagen beslutas frångås denna viktiga princip.

Mot denna bakgrund anser förvaltningen att ett avskaffande av köks- och matkravet, utan införandet av någon annan form av tydligare reglering eller definition, riskerar att skapa en oförutsägbar och svårhanterlig tillämpning av alkohollagen. Förvaltningen välkomnar en översyn av nuvarande regelverk men betonar vikten av att en sådan reform utreds grundligt och utformas med tillräcklig precision för att undvika de negativa konsekvenser som annars riskerar att uppstå.

5.2 Kravet på lämpligt antal sittplatser och yta som får tas i anspråk av drinkbar tas bort

Förslaget i dess nuvarande form kan delvis tillstyrkas. Förvaltningen delar Förenklingsrådets bedömning att kravet på sittplatser kan tas bort, men förutsätter enligt resonemanget ovan att någon begränsning i verksamhet eller lokal införs istället.

5.3 Kravet på att tillhandahålla tillredd mat vid catering bör kvarstå men kravet på eget kök tas bort

Förslaget i dess nuvarande form kan inte tillstyrkas. Förvaltningen bedömer att det inte tillräckligt utretts konsekvenserna av att ta bort kravet på eget kök vid catering.

5.4 Övriga krav i 8 kap. 15 § tredje och fjärde stycket tas bort

Förvaltningen tillstyrker förslaget med förbehållet att de risker som nämns under synpunkterna på 5.1 även till viss del gäller här.

5.5 Kravet på brandsäkerhetens omfattning förtydligas

Förvaltningen tillstyrker förslaget.

5.6 Delar av förslagen i betänkandet En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas (SOU 2024:23) inkluderas i förslag som lämnas i denna utredning

Förvaltningen understryker att den nuvarande utredningen skiljer sig kraftigt ifrån den tidigare på området om 8 kap. 15 § alkohollagen. Förvaltningen tillstyrker förslaget i övrigt.

5.7 Behov av ändring i rubrik och begrepp i alkohollagen

Förvaltningen tillstyrker förslaget.

6.7 Konsekvenser för enskilda

Svensk alkoholpolitik har varit framgångsrik i att minska alkoholkonsumtionen och skydda folkhälsan genom att begränsa tillgången till alkoholhaltiga drycker via Systembolaget och serveringstillstånd. Samtidigt är sambandet mellan alkohol och sociala konsekvenser komplext, och alkoholanvändningen är djupt rotad i olika sociala sammanhang, såsom högtider och fester. Den minskning av alkoholanvändningen i Sverige som skett under de senaste 15 åren, i alla åldersgrupper utom bland personer över 65 år, är mycket positiv. Särskilt positivt är att den största förändringen skett i den yngsta åldersgruppen, 16–29 år. En uppluckring av regelverket kan leda till att denna positiva trend bryts och att attityden till alkoholanvändning förändras.

Systembolagets senaste undersökning, Alkoholindex 2024, visar att svenskarnas syn på alkoholkonsumtion och berusningsdrickande har blivit mer tillåtande. De som dricker ofta och mer är mer tillåtande till berusningsdrickande, och män är mer tillåtande än kvinnor. Denna trend mot en mer tillåtande attityd till alkohol har skett samtidigt som ny forskning har visat att det inte finns några skyddande effekter av måttligt intag av alkohol, och att även små mängder av alkohol kan vara skadligt för hälsan. Utöver det har forskningen även visat ett tydligare samband mellan alkohol och en ökad risk för sju olika cancerformer, samt en koppling till demens, psykisk ohälsa och andra allvarliga hälsoproblem, inklusive hjärt/kärlsjukdomar. Dessa bidrar till stora samhällskostnader.

Förvaltningen bedömer att en ökad tillgänglighet av alkohol kan påverka svenskarnas attityd till alkoholkonsumtion och berusningsdrickande mot en ännu mer tillåtande norm, vilket i sin tur kan vända den positiva trenden av minskat drickande. Att lagändringen dessutom antas leda till en prissänkning på alkohol förstärker risken för ökade sociala och folkhälsokonsekvenser på sikt.

En ökad alkoholkonsumtion kan även riskera att leda till en rad negativa konsekvenser, såsom:

- Ökad risk för skadligt bruk och beroende, särskilt i redan sårbara grupper som unga, kvinnor och äldre. Unga är vår mest sårbara målgrupp, och debutåldern behöver öka, inte sjunka.
- Ökad risk för olyckor och skador, såsom trafikolyckor och skador i samband med elsparkcyklar.

- Ökad risk för hälso- och sociala problem, såsom vissa cancerformer, hjärtkärlproblem, demens, psykisk ohälsa och suicid. Psykisk hälsa och ensamhet är ett växande problem och som förvärras ytterligare av alkohol vilken kan försämra människors livsvillkor och utsatthet.

Unga människor är särskilt utsatta för alkoholens skadeverkningar, och en klar majoritet (ca 80%) av dem som utvecklar ett alkoholberoende gör det innan de fyllt 30 år. Dessutom har en majoritet av de som har ett skadligt bruk och beroende även andra psykiatriska tillstånd, såsom ångest eller depression, och löper en högre risk för suicid. Särskilt kvinnor som har en risk för suicid som är tolv gånger högre. Det är därför viktigt att skydda särskilt sårbara grupper som unga och kvinnor från alkoholens skadeverkningar och att säkerställa att de får den hjälp de behöver. Samtidigt måste insatser göras för att förbättra beroendevården och omsorgen, särskilt i samband med den nya samsjuklighetsreformen som träder i kraft den 1 januari 2027.

Enligt statistik från Transportstyrelsen är alkohol inblandat i nästan hälften av alla dödsolyckor i trafiken varav män står för 90 procent av alla alkoholrelaterade trafikbrott. Rattfylleri är vanligast förekommande i åldersgruppen 18 – 24 år. En ökning av alkoholkonsumtionen kan leda till fler rattonykterhetsbrott. Detta innebär att arbetet mot rattonykterhet behöver öka. Ett annat växande problem är olyckor med elsparkcyklar i stadsmiljöer på kvällar. Störst ökning av olyckor har skett på lördagskvällar, där alkoholanvändning är en bidragande faktor. Transportstyrelsens statistik visar att en tredjedel av alla olyckor med elsparkcyklar kan kopplas till alkoholpåverkade förare, och att hälften av alla inblandade i dessa olyckor är alkoholpåverkade. Det förebyggande ANDTS arbetet inom nykter trafik behöver stärkas, och det behövs en nationell samordning av arbetet med SMADIT. Tidigare samordnades SMADIT av folkhälsomyndigheten. Denna samordning har upphört på grund av nedskärningar i myndighetens budget för förebyggande ANDTS arbete.

Förvaltningen bedömer vidare att lägre priser och ökad tillgänglighet kan även uppmuntra högre konsumtion, vilket kan leda till högre berusningsgrad. Detta förväntas leda till en rad sociala problem, såsom ökade ordningsstörningar, brottslighet, våld och utsatthet i såväl offentliga som privata miljöer.

Påverkan på barn och unga är särskilt allvarlig. Barn som växer upp i hem där en vuxen dricker för mycket påverkas negativt. Detta visas bland annat i undersökningen "Barndom utan bakfylla". Enligt den senaste undersökningen växer tre av tio barn upp med en förälder som dricker för mycket, och nio av tio uppger att de har påverkats negativt av detta. Detta motsvarar över 320 000 barn i Sverige som har drabbats av en förälders alkoholproblem.

Dessutom visar undersökningen att nästan 40 procent av vuxna inte ingriper när de ser att barn far illa av en annan vuxens drickande. Forskningen visar också att barn som utsätts för vuxnas problematiska drickande under uppväxten löper en hög risk att utveckla eget skadligt bruk och beroende, psykisk ohälsa som ångest, depression och isolering. De kan också ha svårt att upprätthålla relationer och riskerar att hamna i

kriminalitet eller i andra sociala problem. Förvaltningen anser att det därför är viktigt att insatser görs för att skydda barns behov och rättigheter.

Våra folkhälsomål syftar till att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa för hela befolkningen. I dessa ingår flera aspekter av folkhälsa som livsstil, miljö och sociala faktorer som påverkar hälsan. Barns rättigheter är en central del av folkhälsomålen och inkluderar att säkerställa barns behov av hälsa, utbildning, tillgång till hälsosam miljö och skydd från våld. Det framgår inte av utredningen vilka insatser som planeras för att barns behov beaktas i föreslagen lagändring. Bland sådana insatser kan nämnas att vuxnas kunskap om alkoholens skadeverkningar ökar, kunskap om hur barn påverkas av att växa upp i familjer där en vuxen dricker för mycket och där det finns våld i hemmet samt kunskap om hur och var man vänder sig när man ser att barn far illa.

Sammantaget är det förvaltningens bedömning att konsekvenserna av ökad konsumtion av alkohol riskerar att leda till ökade negativa sociala konsekvenser samt hälsokonsekvenser för redan utsatta och sårbara grupper. Det riskerar även att öka ojämlikheter i hälsa, både geografiskt och socioekonomiskt, förvärpa situationen för personer med beroendeproblematik, och leda till ökade ekonomiska kostnader för offentlig sektor. En förändring i normer och attityder till en mer tillåtande alkoholkultur kan ge större konsekvenser framåt, men som kan vara svåra att överblicka på kort sikt.

Förslagen kan även leda till ojämlik påverkan på olika socioekonomiska grupper. Personer med lägre inkomst och utbildning kan vara mer sårbara för alkoholens skadeverkningar och ha mindre tillgång till resurser och stöd för att hantera alkoholproblem.

6.8.4 Övriga kostnader för offentlig sektor

Förslaget öppnar upp för fler verksamheter att söka stadigvarande serveringstillstånd. Antalet serveringsställen kommer sannolikt att öka. Då delar av kontrollen förskjuts från den inledande prövningen av tillstånd till granskningar av redan beviljade tillstånd kommer det sannolikt att leda till ökade kostnader. Förvaltningen delar inte utredningens bedömning att den tidsbesparing som förenklingen av regelverket kompenserar för det ökade behovet av tillsyn (både inre och yttre). På sidan 45 i utredningen anges att kommunala alkoholhandläggare behöver lägga mycket tid av tillsynen på att kontrollera menyer och köksutrustning på serveringsställen. Utredningen specificerar inte vad som menas med mycket.

Att granska menyer och köksutrustning är en viktig del vid tillämpningen av dagens lagstiftning både vid ansöknings- och tillsynsärenden, men förvaltningen delar inte bedömningen att det skulle vara en särskilt tidskrävande del av prövning eller tillsyn. Förvaltningen hade gärna sett en mer robust utredning kring hur förändringarna påverkar kommuner ekonomisk för att skapa en förutsägbarhet kring planering och potentiella ändringar i avgifter.

Folkhälsomyndighetens uppskattningar från 2023 visar att ANDTS-användning (alkohol, narkotika, tobak och spel) kostar samhället över 180 miljarder kronor per år, där alkohol står för över hälften av kostnaderna. Det är därför viktigt att föreslagen lagändring utvärderas noggrant och att insatser görs för att skydda folkhälsan, minska alkoholkonsumtionen och därmed samhällskostnader.

Föreslagen kan även ha en påverkan på den lokala och regionala nivån. Kommuner och regioner kan behöva utveckla nya strategier och insatser för att hantera alkoholrelaterade problem och skydda folkhälsan, särskilt mindre kommuner för att säkerställa en god och jämlik vård. Det är därför viktigt att föreslagen lagändring utvärderas ur ett lokalt och regionalt perspektiv och att insatser görs för att stödja kommuner och regioner i deras arbete med att förebygga och hantera alkoholrelaterade problem.

Risk för ökad brottslighet är inte tillräckligt utrett

Det finns ett etablerat, tydligt samband mellan alkohol och viss brottslighet, framför allt trafikonykterhetsbrott och våldsbrott som misshandel, rån och sexualbrott. Alkoholen är en riskfaktor och påverkar både förövare och offer. Minskad alkoholkonsumtion tycks också leda till att minska viss typ av brottslighet. Förslagets eventuella effekter på brottslighet och brottsutsatthet är inte tillräckligt utrett eller kostnadsberäknat i förslaget.

Barnkonsekvensanalys

En ökad tillgänglighet av alkohol kan ha negativa sociala konsekvenser för barn och unga i Sverige. Ett ökat risk- och skadligt bruk av alkohol hos vuxna ökar risken för att fler barn växer upp med en vuxen som dricker för mycket och att fler barn därmed far illa i hemmet, utvecklar psykisk ohälsa som ångest och depression, att våld i hemmet ökar och att fler barn utvecklar ett eget skadligt bruk som vuxna. Det är därför viktigt att insatser görs för att skydda barns behov och rättigheter, förebygga vuxnas alkoholkonsumtion, öka vuxnas kunskap om alkoholens skadeverkningar och förebygga ANDTS-användning bland barn och unga.

Socialförvaltningens kontorslåtande översänds till kommunstyrelsen som svar på remissen

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 november 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till initiativ som ökar möjligheten för företag att etablera sig. Samtidigt uppmärksammar förvaltningen att reglerna för alkoholservering, och hur tillstånd ges för servering till allmänheten, påverkar tryggheten i samhället och tillgången till alkohol. De företag som innehar serveringstillstånd bedriver oftast sin verksamhet på platser där många människor vistas och passerar, såsom centrum och torg. Förvaltningen ser det som angeläget att säkerställa och fortsätta arbetet för att

allmänna platser upplevs trygga, och för att målen i stadens ANDTS-program ska uppnås. Minskade krav på de företag som ansöker om serveringstillstånd för alkohol riskerar att medföra ökad konsumtion och i förlängningen ökade skadeverkningar, i form av både risk- och missbruk, våld och skadliga effekter för barn och unga. Med anledning av detta anser förvaltningen att det är av stor vikt att utvärdera förändringarna och fortsatt arbeta med kontroll av serveringstillstånden.

Förvaltningen är positiv till att Förenklingsrådet i remissen föreslår att hålla fast vid kraven på att den sökande ska vara minst 20 år, vara personligt och ekonomiskt lämplig, samt ha tillräckliga kunskaper om alkohollagen, och att serveringsställen även fortsatt ska säkerställa att alkoholkonsumtionen kan ske under ordnade former och med god överblickbarhet och kontroll. Förvaltningen rekommenderar även att utbildning i ansvarsfull alkoholservering erbjuds till både serveringspersonal och ägare.

Kungsholmens stadsdelsförvaltning

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 21 oktober 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ansvarar idag för att besvara remisser gällande serveringstillstånd från Socialförvaltningens tillståndsenhet. I remissvaren ska de sociala aspekterna beaktas utifrån verksamhetens lämplighet i området de planerar verka i. Förvaltningen bedriver även, tillsammans med polis, ett riktat arbete till verksamheter med serveringstillstånd för att säkerställa ordning och trygghet i miljöer där alkohol serveras samt för att förebygga brott kopplat till fylleri. Förvaltningen arbetar även med att i olika avseenden informera invånarna om risker och sociala skadeverkningar av alkohol.

I betänkandet av Utredningen om lustgas och vissa frågor inom alkohol- och tobaksområdet (SOU 2024:23) lyfts kopplingen mellan mat och alkoholservering. Av utredningen framkommer att villkoren för stadigvarande serveringstillstånd som föreskriver krav på eget kök i anslutning till serveringslokalen och tillhandahållande av lagad eller på annat sätt tillredd mat bör även gälla fortsättningsvis då forskning visar på att ju mer tillgänglig alkohol är, desto mer ökar konsumtionen och tillhörande problem. En avskaffning av tillhandahållande av mat bedömdes i utredningen underlätta för näringsidkare men argumentet av den potentiellt negativa inverkan på folkhälsan vägde tyngre.

Stockholm ska enligt stadens styrdokument kring alkohol, narkotika, doping, tobak och nikotinprodukter och spel om pengar (ANDTS-programmet) vara en stad med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol. För att nå det övergripande målet behövs ett brett främjande och förebyggande arbete. Ett av målen i programmet är att tillgången till alkohol ska minska. Vidare är målet att berusningsgraden ska minska på platser där det är tillåtet att dricka alkohol. Arbetet ska ske genom kunskapshöjande metoder för att minska överservering på

serveringsställen. Vidare ska en samverkan mellan ANDTS-förebyggande och brottsförebyggande arbete bedrivas när det gäller exempelvis specifika platser såsom krogstäta områden eller öppna drogsener.

I programmet finns även prioriterade arbetsområden utifrån Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning (CAN) kartläggning och analys av ANDTS-indikatorer i Stockholms stad. Kartläggningen visar att Stockholms stad utmärker sig negativt i förhållande till övriga landet gällande bland annat intensivkonsumtion och berusningsdrickande bland vuxna och alkoholberoende bland vuxna. Ett riskbruk av alkohol är även vanligare i innerstadens stadsdelsområden än i övriga stadsdelsområden enligt Folkhälsokollen.

Kungsholmen är ett område i Stockholms innerstad med många restauranger och barer. I områdena där verksamheter med serveringstillstånd ligger tätare och har senare öppettider är otryggheten högre bland de boende enligt polisens trygghetsmätning. Vidare sker det fler brott och ordningsstörningar kopplat till fylleri och även mer narkotikaförsäljning i dessa områden enligt polisens brottsstatistik.

Förvaltningen är positiva till initiativ som ökar möjligheten för nya verksamheter att etablera sig i området samt åtgärder som gynnar miljön, exempelvis i form av minskat matsvinn inom restaurangbranschen. Men utifrån trygghet och säkerhet ser dock förvaltningen vissa risker med att anta förslaget att avskaffa kravet på matservering och eget kök vid servering av alkohol. Med en ökad tillgänglighet, då fler verksamheter skulle få möjlighet att etablera sig i området om kraven minskar, kan konsumtionen öka vilket inte skulle vara gynnsamt utifrån den andel riskkonsumenter som bor i stadsdelsområdet. Vidare ser förvaltningen även en potentiell risk att detta skulle kunna leda till fler brott och ordningsstörningar till följd av berusade personer i områden som redan har utmaningar med denna problematik.